

TFRS/ TMS, BOBİ FRS, KÜMİ FRS VE FAİZSİZ FİNANS MUHASEBE STANDARTLARI KAPSAMINDA GERÇEĞE UYGUN DEĞER KAVRAMI

FAIR VALUE CONCEPT IN TFRS / TMS, BOBI FRS, KUMI FRS AND INTEREST-FREE FINANCE ACCOUNTING STANDARDS-FREE FINANCE ACCOUNTING STANDARDS

Sabri Burak ARZOVA*
Bertaç Şakir ŞAHİN**

Öz

Finansal tablolar işletme paydaşlarına bir işletmenin finansal durumu ve faaliyet sonuçlarına ilişkin bilgiler sunar. Finansal tabloların, bu tablolardan yararlananlara doğru, gerçeğe uygun ve faydalı bilgilerin sunması beklenir. Etkin bir finansal raporlama süreci için Uluslararası Finansal Raporlama Standartları yayımlanmaktadır. Bu standartlarda gerçeğe uygun değer yaklaşımı ile uygulamada tarihi değer yaklaşımından uzaklaşarak varlık ve yükümlülüklerin finansal raporlama tarihindeki değerinin raporlanması amaçlanmıştır. Gerçeğe uygun değer, Türkiye’de farklı ölçek ve türdeki işletmelerin finansal raporlama süreçlerinde kullanılan BOBI FRS, KÜMİ FRS ve Faizsiz Finans Muhasebe Standartları’nda da ölçüm yöntemlerinden biri olarak düzenlenmiştir. Bu çalışmada gerçeğe uygun değer yaklaşımı öncelikle Türkiye’de 2005 yılından beri uygulanan uluslararası raporlama standartları (TFRS/TMS) açısından incelenmiştir. Standartlardaki kavramsal boyutu ve uygulaması ele alındıktan sonra gerçeğe uygun değer yaklaşımı, BOBI FRS, Faizsiz Finans Muhasebe Standartları ve KÜMİ FRS açısından ele alınmış ve düzenlemeler arasındaki farklılıklar ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Finansal Raporlama Standartları, Gerçeğe Uygun Değer, Değerleme

JEL Sınıflandırması: G21, M40, M41

Abstract

Financial statements provide information to business stakeholders about the financial situation operating results of businesses. Beneficial, truthful and clear information are expected from financial statements. International Financial Reporting Standards are published for an effective financial reporting process. In

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, E-Mail: burakarzo@armmara.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9616-4197

** Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, E-Mail: bertacsa@yildiz.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-0414-5402

these standards, with the fair value approach, it is aimed to report assets and liabilities at reporting date value rather than historical value. Fair value method is used in TFRS/ TMS, BOBI FRS, KUMI FRS and Interest Free Finance Accounting Standards. In this study, the fair value approach was examined primarily in terms of international reporting standards (TFRS/TMS) that has been applied in Turkey since 2005. After discussing conceptual dimension and application of the TFRS/ TMS, the fair value approach was examined in terms of BOBI FRS, Interest-Free Finance Accounting and KUMI FRS and Standards and the differences between the regulations were revealed.

Keywords: Financial Reporting Standards, Fair Value, Valuation

JEL Classification: G21, M40, M41

1. Giriş

Teknolojik gelişmeler ve küreselleşme ile birlikte finansal tablo kullanıcılarının bilgi ihtiyacı artmıştır. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu, finansal tablo kullanıcılarının talepleri doğrultusunda ortak bir raporlama dili oluşturmak amacıyla finansal raporlama standartlarını yayımlamaktadır¹. Standartlar Türkçeye çevrilmiş ve halka açık işletmelerin finansal raporlama süreçlerinde 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır². Türkiye’de muhasebe uygulamalarında tekdüzenin sağlanması amacıyla TFRS/TMS’ye ek olarak yeni standart çalışmaları da gerçekleştirilerek tüm işletmeler için, o işletmenin faaliyet türüne ve yapısına uygun muhasebe standartları hazırlanmıştır. Türkiye’de bağımsız denetime tâbi olduğu halde TFRS ve TMS’yi uygulamayan işletmeler için Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) hazırlanmıştır³. Bu standartların ardından küçük ve mikro işletmeler için standart çalışmalarına başlanmıştır. Mikro ve küçük işletmelerin, sade ve mümkün olan en düşük maliyet ile finansal raporlama süreçlerinin gerçekleştirilebilmesi için Küçük ve Mikro İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS) hazırlanmıştır⁴. Bu standartların dışında faizsiz finans sektöründe yer alan kuruluşların finansal raporlama süreçlerinde kullanılmak üzere Faizsiz Finans Muhasebe Standartları hazırlanmıştır⁵.

Muhasebe sürecinin etkinliği ve güvenilir bir finansal bilgi akışında değerlendirme süreci önem taşımaktadır⁶. Bir işletmenin varlık ve yükümlülüklerin değerlerinin belirlenmesi olarak tanımlanabilecek değerlendirme uygulamasının ortak bir tanımı olmadığı gibi literatürde ve uygulamada farklı değerlendirme yöntemleri bulunmaktadır⁷. TMS ve TFRS’lerde değerlendirme yöntemleri Cari değer ve tarihi maliyet başlıklarında açıklanmıştır. Cari değer başlığında ise gerçeğe uygun değer, kullanım

- 1 Cavlak, H., Ataman, B. (2017). Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ) ile Tam Set Türkiye Muhasebe ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının (TMS/TFRS) Karşılaştırılması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (FESA)*, 2(3): 154.
- 2 Öztürk, E., Gökçen, G., Güleç, Ö. F. (2019). Kümi FRS Seti Taslağı, BOBİ FRS Seti ve Tam Set TMS/TFR’nin Temel Konular Açısından Karşılaştırılması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (FESA)*, 4(3): 414.
- 3 KGK (2017). Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 03.10.2020)
- 4 KGK (2019). Küçük ve Mikro İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı Taslak Metni, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 11.10.2020)
- 5 KGK (2019). Faizsiz Finans Muhasebe Standartları Kurul Kararı, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 11.10.2020)
- 6 Pamukçu, F. (2011). Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi ve Finansal Tablolara Etkisi, *Mali Çözüm*, 103: 79.
- 7 Gökgöz, A., Şentürk, F. (2015). Borsa İstanbul’da İşlem Gören Şirketlerin Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü Hiyerarşisinde Kullandıkları Seviye Girdilerinin Tespiti Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Accounting Finance and Auditing Studies*, 1(4): 68.

değeri/ifa değeri ve cari maliyet yöntemleri düzenlenmiştir⁸. BOBİ FRS, KÜMİ FRS ve Faizsiz Finans Muhasebe Standartları'nda değerlendirme ölçüleri, TMS ve TFRS'ye benzer şekilde düzenlense de bahsedilen standartların değerlendirme süreçlerinde farklı uygulamalar mevcuttur⁹. Muhasebe uygulamalarında bakış açısının değişmesi sonucunda tarihi maliyet yerine cari ve gelecek dönem maliyetlerine odaklanılmış ve gerçeğe uygun değer yöntemi ağırlık kazanmıştır¹⁰. Bu çalışmada gerçeğe uygun değer kavramı TFRS/ TMS, Faizsiz Finans Muhasebe Standartları, BOBİ FRS ve KÜMİ FRS kapsamında incelenmiştir. Bu amaçla standartlarda gerçeğe uygun değer kavramının tanımı, uygulaması ve gerçeğe uygun değer yaklaşımı konusunda standartlar arasındaki farklılıklar ele alınmış ve böylece Türkiye'deki finansal raporlama ekosistemindeki düzenlemeler bütüncül olarak ele alınarak literatüre katkı sunulmuştur. Değerleme kavramı özelde işletmelerin faaliyet sonuçlarını doğru bir şekilde sunmaları genelinde ise bu işletmelerin önemli bir parçasını oluşturduğu ekonomilerin etkinliği açısından kritik önemdedir. Dolayısıyla gerçeğe uygun değer uygulamasının doğru bir şekilde anlaşılması ve uygulamadaki durumun incelenmesi yöntemin etkinliğine katkı sunacaktır. Bu çalışmada Türkiye'de mevcut tüm standartlar gerçeğe uygun değer kavramı açısından ele alınarak literatür açısından daha kapsayıcı bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

2. Literatür Özeti

Tablo 1'de gerçeğe uygun değer kavramının literatürdeki durumu ele alınmıştır.

Tablo 1: Yerli Literatürde Gerçekleştirilen Çalışmalar

Yazar	Kavram	Yöntem	Sonuç
Pamukçu, (2011) ¹¹	Gerçeğe uygun değer kavramının finansal tablolara etkisi	Teorik	Çalışmada finansal raporlama süreçlerinde tarihi maliyet yerine gerçeğe uygun değer kavramının öne çıktığı yorumu yapılmıştır.
Çetinkaya, (2017) ¹²	Yatırım amaçlı gayrimenkuller ve gerçeğe uygun değer.	İçerik analizi	Gerçeğe uygun değer kullanımının finansal tablolara olan olumlu etkisi sonucunda özellikle 2014 yılından sonra bu yöntemin tercih edildiği yorumu yapılmıştır.
Tuğay, (2013) ¹³	Canlı varlıklar ve gerçeğe uygun değer	Vaka analizi	Tekdüzen hesap planının, gerçeğe uygun değer için yetersiz olduğu vurgulanmıştır.
Arı ve Yılmaz, (2015) ¹⁴	Gerçeğe uygun değer ve tarihi maliyet farkı	Teorik	Çalışmada iki yöntemle göre hazırlanmış finansal tabloların birlikte sunulması önerilmiştir.

8 KGK (2018). Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 07.10.2020)

9 Gökçen, G., Öztürk, E., Güleç, Ö. F. (2018). BOBİ FRS ve TFRS'nin Finansal Raporlara Etkileri Açısından Karşılaştırılması, Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(2): 442.

10 Aktaş, R., Deran, A. (2006). "Fair Value" Karşılığı Olarak Gerçeğe Uygun Değer Kavramı ve Tespit Hiyerarşisi, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8(2): 155.

11 Pamukçu, 2011.

12 Çetinkaya, N. (2017). Yatırım Amaçlı Gayrimenkullerin Değerlemesinde Gerçeğe Uygun Değer Tespiti ve Türkiye'deki Uygulamaların Değerlendirilmesi. İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi (İKTİSAD), 2(4): 69-83.

13 Tuğay, O. (2013). Türkiye Muhasebe Standardı 41'e Göre Canlı Varlıkların Gerçeğe Uygun Değerinin Tespiti ve Muhasebeleştirilmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(8): 148-165.

14 Arı, M., Yılmaz, R. (2015). Avantaj ve Dezavantajları Açısından Gerçeğe Uygun Değer ile Maliyet Değeri Muhasebesinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Journal of Accounting & Finance, (65): 147 – 160.

Saçan, (2014) ¹⁵	Banka raporlaması ve gerçeğe uygun değer	Anket	Kredi verenler gerçeğe uygun değerın subjektif bir yönünü olumsuz bir durum olarak değerlendirmiştir
Erkuş ve Akcan, (2013) ¹⁶	Gerçeğe uygun değer ve finansal krizler	Anket	Anket katılımcıları gerçeğe uygun değeri finansal krizlerin sebebi olarak görmese de bu yöntemin geliştirilmesi gerektiğini savunmuştur.
Şen ve Özbir, (2020). ¹⁷	KÜMİ FRS uygulamaları	Teorik	Yazara göre KÜMİ FRS'nin diğer standartlara göre daha yalındır ve kullanıcı açısından daha az süreci içermektedir.
Haswell ve Evans, (2018) ¹⁸	Enron krizi ve gerçeğe uygun değer	İçerik analizi	Düzenlemenin tam olarak anlaşılabilmesi, subjektif uygulamalar ve suistimler nedeniyle yöntemin Enron krizi ve 2008 küresel finansal krizin nedenlerinden olduğu belirtilmiştir.
Percevic, Hladika ve Valenta, (2018) ¹⁹	Tarihi maliyet ve gerçeğe uygun değer seçimi	İçerik analizi	Analize tâbi işletmelerde çoğunlukla tarihi maliyet yöntemi tercih edilmektedir.
Paoloni, Paolucci ve Menicucci, (2017) ²⁰	Bankalarda gerçeğe uygun değer muhasebesi ve kazanç kalitesi	Panel veri analizi	Gerçeğe uygun değer yöntemi ile raporlanan gelir/gider ile kazanç kalitesi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.
Oyewo, Emebinah and Savage, (2020) ²¹	Gerçeğe uygun değer ölçümünde yaşanan sorunlar	Anket, Anova analizi	Gerçeğe uygun değer ölçümünde bilgi eksikliği, yöntemin suistimal edilmesi, yeterli farkındalığın oluşmaması.
Chen, Lo, Tsang ve Zhang, (2020) ²²	Yatırım amaçlı gayrimenkuller ve gerçeğe uygun değer	Lojistik regresyon	Analize dâhil edilen işletmelerde gerçeğe uygun değer yönteminin "yönetimsel fırsat" olarak görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 1'de gerçeğe uygun değerın yerli ve yabancı literatürdeki durumu özetlenmiştir. Yerli literatürde daha çok gerçeğe uygun değerın standartlar ve işletmelerce nasıl ele alındığı teorik çalışmalar ya da içerik analiziyle ele alınmıştır. Yabancı literatürde de işletmelerin gerçeğe uygun değeri nasıl uyguladıkları, yöntemin eksiklikleri ve gerçeğe uygun değer kullanımının işletmelerin finansal

- 15 Saçan, E. (2014). Türkiye'de Bankacılar Açısından Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesinin Yaşanan Finansal Krizlerdeki Rolü. *Mali Çözüm Dergisi/Financial Analysis*, 24(126): 57-79.
- 16 Erkuş, H., Akcan, A. (2013). Finansal Kriz Gerçeğe Uygun Değer ve Bir Araştırma. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10): 226 – 241.
- 17 Kıymetli Şen, İ., Özbirecikli, M. (2020). KÜMİ FRS'NİN İş Dünyasına Sağlayabileceği Yararlar: Bobi Frs, Tms/Tfrs ve Mevcut Muhasebe Sistemi ile Mukayeseli Bir İnceleme. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, MODAV 16. Uluslararası Muhasebe Konferansı Özel Sayısı*, 1-19.
- 18 Haswell, S., Evans, E. (2018). Enron, Fair Value Accounting, and Financial Crises: a Concise History, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 31(1): 25-50.
- 19 Percević, H., Hladika, M., Valenta, I. (2020). The Analysis of the Appliçance of Fair Value Concept in Croatian Companies from Real Sector. In *Eurasian Economic Perspectives* (p. 17-29). Springer: Cham.
- 20 Paoloni, M., Paolucci, G., Menicucci, E. (2017). Fair Value Accounting and Earnings Quality (EQ) in Banking Sector: Evidence from Europe, *African Journal of Business Management*, 11(20): 597-607.
- 21 Oyewo, B., Emebinah, E., Savage, R. (2020). Challenges in Auditing Fair Value Measurement and Accounting Estimates, *Journal of Financial Reporting and Accounting*. 18(1): 51 – 57.
- 22 Chen, C., Lo, K., Tsang, D., Zhang, J. (2020). Understanding Accounting Discretion in China: An Analysis of Fair Value Reporting for Investment Property, *Journal of Accounting and Public Policy*, 39(4): 1 – 19.

sonuçlarına olan etkisi analiz edilmiştir. Yöntemin subjektif uygulamalara ve dolayısıyla suiistimal ve hatalara açık olması sebebiyle hem yerli literatürde hem de yabancı literatürde gerçeğe uygun değer uygulaması ile finansal krizler arasındaki ilişki ele alınmıştır.

3. TFRS ve TMS'de Gerçeğe Uygun Değer Kullanımı

3.1. Gerçeğe Uygun Değerin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarındaki Geçmişi

İlk kez 1982 yılında Maddi Duran Varlıklar standardında kullanılan gerçeğe uygun değer standartta, piyasa koşullarında istekli ve bilgili bir alıcı ile satıcı arasında bir varlığın el değiştirmesi durumunda ortaya çıkan fiyat olarak tanımlanmıştır. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun 1988 yılında başlattığı "Finansal Araçlar 1" projesinde gerçeğe uygun değer tanımında değişiklikler yapılmıştır. Yeni tanımda yalnızca varlıklar değil yükümlülükler de kullanılırken, alıcı ve satıcı kavramları yerine taraflar ifadesine yer verilmiştir. Tanım şu şekildedir²³: Karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın alışverişi ya da yükümlülüğün yerine getirilmesi sonucunda ortaya çıkan fiyattır. İngilizcesi "Fair Value (Adil Değer)" olan gerçeğe uygun değer kavramı Türkiye'de farklı kurumlarca makul değer, cari değer, uygun değer, adil değer olarak Türkçeye tercüme edilmiştir. Ancak gerçekleştirilen düzenlemeler sonucunda TFRS ve TMS'lerin esas alınacağı hükme bağlanmış ve gerçeğe uygun değer ortak kavram olarak kullanılmaya başlanmıştır²⁴.

3.2. TFRS/ TMS'de Gerçeğe Uygun Değer Kullanımını Gerektiren Durumlar

Finansal raporlama standartları; finansal raporlama sürecinde varlıklar, yükümlülükler ve özkaynakların ölçümü, varlıklar, yükümlülükler ve özkaynakların sonraki dönem ölçümü, varlıkların geri kazanılabilir tutarının hesaplanması ve bir işlemin, kendisini oluşturan parçaları arasında, muhasebeleştirildiği ilk tutarın tahsisinde gerçeğe uygun değer kullanımına izin vermektedir²⁵. Gerçeğe uygun değer ölçümünde, ölçüme konu unsurun piyasa fiyatı kullanılmaktadır. Uygun piyasa fiyatı bulunamadığında ise benzer kalemlerin piyasa fiyatından yararlanır. Piyasa fiyatının güvenilir olmadığı durumlarda ise sürece uygun olan farklı yöntemler kullanılır (net bugünkü değer, opsiyon fiyatlaması vb.)²⁶.

3.3. TFRS/ TMS'de Gerçeğe Uygun Değer Uygulaması

3.3.1. Gerçeğe Uygun Değerin İlk Ölçümde Kullanıldığı Standartlar

Tablo 2'de ilk ölçümde gerçeğe uygun değer uygulamasını gerektiren durumlar yer almaktadır.

23 Cairns, D. (2010). The Use of Fair Value in IFRS, Accounting in Europe, 3(1): 8.

24 Şenel, A. S., Tuncay, M., Önoğlu, Ö., Karslı, C. (2011). Türkiye Muhasebe Standartlarında Yer Alan Bir Değerleme Ölçüsü: Gerçeğe Uygun Değer, E-Journal of New World Sciences Academy, 6(1): 6.

25 Cairns, 2010, 10.

26 Aktaş, Deran, 2006, 160 – 161.

Tablo 2: İlk Ölçümde Gerçeğe Uygun Değer Uygulamasını Düzenleyen Standartlar

TFRS 2	Özkaynak aracılığıyla veya nakit olarak karşılanan hisse bazlı ödemeler gerçeğe uygun değer ile değerlendirilir ²⁷ .
TFRS 3	İşletme birleşmelerinde edinilen işletmenin varlık ve borçları gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülür ²⁸ .
TFRS 5	Satış amaçlı olarak sınıflandırılmış yeni edinilen bir varlık gerçeğe uygun değer ve defter değerinden düşük olanı ile değerlendirilir ²⁹ .
TFRS 9	Bir finansal varlık ya da borç gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülür ³⁰ .
TFRS 15	Nakit olmayan unsurların konu olduğu alışverişlerdeki hasılatın ölçümünde nakit dışı unsurun gerçeğe uygun değeri hesaplanır ³¹ .
TMS 20	Nakit dışı devlet teşvikleri gerçeğe uygun değer ile raporlanmalıdır ³² .
TMS 26	Emeklilik fayda planları yatırımlarının ölçümünde gerçeğe uygun değer kullanılır ³³ .
TMS 41	Canlı varlıklar satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer ile ölçülür ³⁴ .

Kavramsal çerçeveye göre bir varlık, gerçeğe uygun değer yöntemine göre ilk kez finansal tablolara alındığında “varlığın edinilmesi için ödenen bedel ile edinilen varlığın gerçeğe uygun değeri arasındaki fark” raporlanır. Yükümlülüklerin ilk kez finansal tablolara alınması durumunda “Alınan bedelle yükümlülüğün gerçeğe uygun değeri arasındaki fark” raporlanır. Kavramsal çerçeve, gerçeğe uygun değer ile işletmenin faaliyet gösterdiği piyasanın bakış açısının yansıtılabileceğini savunmaktadır. Gerçeğe uygun değer aktif bir piyasadaki fiyatlardan elde edilebileceği gibi nakit akışına dayalı ölçüm teknikleriyle de gerçeğe uygun değer hesaplanabilir.³⁵

3.3.2. Sonraki Ölçümde Gerçeğe Uygun Değer

Sonraki ölçümde gerçeğe uygun yönteminin kullanıldığı standartlar Tablo 3’te yer almaktadır:

Tablo 3: Sonraki Ölçümde Gerçeğe Uygun Değer Uygulamasını Düzenleyen Standartlar

TFRS 5	İşletme elinde mevcut olan ve sonradan satış amaçlı elde tuttuğu varlığı defter değerinden düşük olması durumunda gerçeğe uygun değeri ile değerler ³⁶ .
TFRS 9	Finansal varlık ve yükümlülüklerin sonraki dönem ölçümünde itfa edilmiş maliyetinden gerçeğe uygun değer değişimi yansıtılır ³⁷ .
TFRS16	Yatırım amaçlı sahip olduğu gayrimenkullerini gerçeğe uygun değer ile değerleyen kiracı, yine aynı özellikteki kiralama konusu varlıklarını da gerçeğe uygun değer ile değerlendirir ³⁸ .

27 KGK (2006). Hisse Bazlı Ödemeler, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 09.10.2020)

28 KGK (2007). İşletme Birleşmeleri, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 09.10.2020)

29 KGK (2006). Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 09.10.2020)

30 KGK (2019). Finansal Araçlar, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 09.10.2020)

31 KGK (2016). Müşteri Sözleşmesinden Hasılat, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 10.10.2020)

32 KGK (2005). Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 10.10.2020)

33 KGK (2006). Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 10.10.2020)

34 KGK (2019). Tarımsal Faaliyetler, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 10.10.2020)

35 KGK, 2018a, 40.

36 KGK, 2006b.

37 KGK, 2019c.

38 KGK (2018). Kiralamalar, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi 10.10.2020)

TMS 16	Standartta birikmiş değer düşüklüğü zararının ve birikmiş amortismanın indirildiği gerçeğe uygun değer, değerlendirme yöntemlerinden biri olarak sunulmuştur. ³⁹ .
TMS 27	Bireysel finansal tablolar hazırlanırken bağlı ortaklıklar ve iş ortaklıkları itfa edilmiş maliyetinden gerçeğe uygun değer değişimi ile ölçülebilir. ⁴⁰ .
TMS 36	Geri kazanılabilir değer için satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer kullanılır ⁴¹ .
TMS 38	Maliyet bedeli ya da yeniden değerlendirme modeli uygulanabilir ⁴² .
TMS 40	Gerçeğe uygun değer, yatırım amaçlı gayrimenkullerin sonraki ölçümlerinde maliyet bedeline alternatif olarak sunulmuştur. ⁴³
TMS 41	Sonraki ölçümlerde gerçeğe uygun değerden satış maliyetleri düşülerek ölçülür. ⁴⁴ .

Finansal raporlama standartlarında sonraki ölçümlerde gerçeğe uygun değer uygulaması ilk kez 1986 yılında UMS 25 Yatırımların Muhasebesi Standardı ile finansal raporlama standartlarında düzenlenmiştir⁴⁵. Standartlarda ilk ölçümde gerçeğe uygun değer kullanımı kesin bir şekilde düzenlense da sonraki ölçümde gerçeğe uygun değer kullanımı isteğe bağlıdır. Yatırım amaçlı gayrimenkuller, kiralama konusu yatırım amaçlı gayrimenkul olan kiralama işlemleri, ortaklıklar ve maddi duran varlıkların ilk ölçümlerinde gerçeğe uygun değer yöntemi kullanılmamasına rağmen sonraki ölçümlerinde gerçeğe uygun değer yöntemi kullanılmaktadır.

4. BOBİ FRS Düzenlemesinde Gerçeğe Uygun Değer Kullanımı

Bu bölümde gerçeğe uygun değer uygulaması BOBİ FRS standardı açısından ele alınmıştır.

4.1. Gerçeğe Uygun Değer Yönteminin Kavramsal Boyutu

BOBİ FRS'de gerçeğe uygun değer tanımı TFRS/ TMS düzenlemelerine uygun şekilde yapılmıştır. Standarda göre göre gerçeğe uygun değer; bir yükümlülüğün yerine getirilmesi ya da varlığın el değiştirmesi durumunda bilgili ve istekli taraflar arasında karşılıklı pazar ortamında ortaya çıkan tutar olarak tanımlanmıştır. Standarda göre varlık ve yükümlülüklerin değerlendirilmesinde bir ölçüm esasından bahsedilmediği sürece bu varlık ve yükümlülüklerin değerlendirilmesinde tarihi maliyet yönteminin kullanılacağı belirtilmiştir⁴⁶. BOBİ FRS'de gerçeğe uygun değer kavramı ile bağlantılı bir diğer kavram ise ihtiyatlılık kavramıdır. İhtiyatlılık kavramı gider ve yükümlülüklerin olduğundan az, gelir ve varlıkların olduğundan fazla gösterilmesini reddeder. Gerçeğe uygun değer uygulamasında kullanılan varsayımlarda ihtiyatlılık kavramı geçerlidir⁴⁷.

39 KGK (2019). Maddi Duran Varlıklar, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 10.10.2020)

40 KGK (2011). Bireysel Finansal Tablolar, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 11.10.2020)

41 KGK (2006). Varlıklarda Değer Düşüklüğü, <https://kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 11.10.2020)

42 KGK (2019). Maddi Olmayan Duran Varlıklar, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 11.10.2020)

43 KGK (2018). Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 11.10.2020)

44 KGK, 2019d.

45 Cairns, 2010, 18.

46 KGK, 2017, 7.

47 KGK (2007). İşletme Birleşmeleri, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 09.10.2020)

4.2. BOBİ FRS'de Gerçeğe Uygun Değer Uygulaması

Standardın “Hasılat” başlıklı beşinci bölüm gerçeğe uygun değerın düzenlendiği ilk bölümdür. Bu bölümde mal ve hizmetlerin yine benzer özelliklere sahip mal ve hizmetler ile takasında hasılat ortaya çıkacağı vurgulanmıştır. Standart bu hasılatın gerçeğe uygun değer ile ölçülebileceğini düzenlemiştir. Hasılat bölümünde işletmelerin sunduğu hediye puanlar da değerlendirilmiştir. Buna göre işletmeler, gelecekteki satışlarda indirimli ya da bedelsiz satın alma hakkı veren bu hediye puanları gerçeğe uygun değer ile değerlendirilecektir⁴⁸. Bölüm 6 Stoklar başlığına göre bir işletme stok satın alırken stok karşılığında parasal olmayan bir varlık ya da nitelik açısından stoktan farklı olmayan bir varlık ile ödendiğinde stok maliyetleri gerçeğe uygun değerle ölçülecektir⁴⁹. BOBİ FRS'nin ölçümde gerçeğe uygun değer yöntemini benimsediği varlık gruplarından biri de Canlı varlıklardır. BOBİ FRS Bölüm 7 Tarımsal Faaliyetler başlığında, canlı varlıkların değerlendirilmesinde kullanıcıya iki alternatif sunmuştur. İlk değerlendirme yöntemi maliyet değeri iken diğer yöntem gerçeğe uygun değer yöntemidir. Ancak ilk ölçüm yöntemi olarak gerçeğe uygun değer yöntemini kullanan işletmeler sonraki ölçümlerde maliyet yöntemini kullanamazlar⁵⁰

Bölüm 9'da özkaynaklar ve finansal araçların raporlaması düzenlenmiştir. Bu başlıkta borsada veya başka bir piyasadaki özkaynak araçlarının gerçeğe uygun değer üzerinden ölçüleceği belirtilmiştir. Yine Bölüm 9, bir piyasadaki yer alan hisse senetlerinin gerçeğe uygun değerleri üzerinden ölçülebileceğini düzenlemiştir⁵¹. Standarda göre, iştiraklerdeki yatırımlar maliyet değeri ya da özkaynak yöntemine göre belirlenen değerleri ile raporlanırken iştirakin ilave özkaynak yatırımı ile elde edilmesi durumunda ilave yatırımdan önceki özkaynak araçlarının gerçeğe uygun değerleri ile defter değerlerinin farkı alınarak kâra ya da zarara yansıtılır. Benzer düzenlemeler müşterek girişimlerdeki yatırımlarda da geçerlidir⁵². Bölüm 12 Maddi Duran Varlıklar başlığında bu varlıkların ilk raporlanmasının ölçümünün maliyet bedeli üzerinden gerçekleştirileceği belirtilmiştir. BOBİ FRS, maddi duran varlıkların sonraki ölçümlerinin maliyet bedeli veya gerçeğe uygun değer yöntemi kullanılarak hesaplanan yeniden değerlendirme modeline göre gerçekleştirileceğini düzenlemiştir⁵³. Aynı bölümde, yatırım amaçlı gayrimenkullerin sonraki ölçümlerinde maliyet bedeli ya da gerçeğe uygun değer ile ölçülebileceği düzenlenmiştir⁵⁴. Maddi olmayan duran varlıkların parasal ve parasal olmayan kalemlere takası sürecinde ise parasal kalemin gerçeğe uygun değeri hesaplanır.

Bölüm 15 kiralama işlemlerini düzenlemiştir. Bölüm 15 finansal kiralama işleminde, kiracının raporlama süreçlerinde gerçeğe uygun değer kavramını direkt olarak uygulamış kiraya veren tarafın raporlama süreçlerinde ise gerçeğe uygun değer kavramı ölçümde yardımcı unsurlardan biri olarak belirlenmiştir. Kiralama işlemleri kiracı ve kiralayan taraflar için ayrı hükümler getirmiştir. Kiralamalar başlığında kiracı işletmenin kiralama konusu varlık ve yükümlülüklerini gerçeğe

48 KGK, 2017, 31.

49 KGK, 2017, 39.

50 KGK, 2017, 45.

51 KGK, 2017, 56 – 59

52 KGK, 2017, 71.

53 KGK, 2017, 83 – 85.

54 KGK, 2017, 89 – 90.

uygun değeri ya da kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olan değeri üzerinden raporlanır. Kiraya veren taraf ise ölçüm işleminde kiralama konusu varlığın gerçeğe uygun değerini başlangıçta katlanılan doğrudan maliyetleriyle toplar ve alacak kaydeder⁵⁵. Bölüm 16 Devlet Teşvikleri başlığında devlet teşvikleri konusu olan varlığın ölçümünde gerçeğe uygun değer yönteminin kullanılacağı belirtilmiştir⁵⁶. Bölüm 18 Varlıklarda değer düşüklüğü durumunu incelemiştir. Bu bölümde değer düşüklüğü incelenirken belirlenmesi gereken geri kazanılabilir tutarın hesaplanmasında satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer kullanılır⁵⁷. BOBİ FRS Bölüm 21 İş Birleşmeleri'nde, birleşme maliyetinin hesaplanması sürecinde gerçeğe uygun değer yönteminin kullanımını düzenlemiştir. Standart birleşmenin maliyetinin, birleşme ile bağlantılı maliyetler ve transfer bedelinin toplamından oluştuğunu düzenlemiştir. Transfer fiyatı işletme tarafından edinilen varlık, yükümlülük ve özkaynakların gerçeğe uygun değerlerinin toplamından oluşmaktadır. Edinen işletme, eğer güvenli bir şekilde ölçebiliyorsa edindiği işletmenin varlık, yükümlülük ve özkaynaklarını gerçeğe uygun değeri üzerinden raporlar⁵⁸.

5. KÜMİ FRS'de Gerçeğe Uygun Değer Uygulaması

KGK, mikro ve küçük işletmelerin etkin bir raporlama gerçekleştirebilmesi için Küçük ve Mikro İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS) taslağını 12.07.2019 tarihinde kamuoyu ile paylaşmıştır. Her ne kadar BOBİ FRS ve uluslararası standartlarla uyumlu olsa da ertelenmiş vergi hesaplama, konsolide finansal tablo raporlama gibi yükümlülükler KÜMİ FRS'de bulunmamaktadır.⁵⁹ KÜMİ FRS, uygulayıcılar için daha az maliyetli ve diğer standartlara göre daha sade ve kullanımı kolay uygulamaları barındırmaktadır. KÜMİ FRS, Avrupa Birliği ve İngiltere'de mikro işletmelerle ilgili standart ve direktiflere uygun hazırlanmıştır. Standarda göre, işletmelerin temel ölçüm esaslarını maliyet bedeli, itibari değer ve gerçeğe uygun değer olarak düzenlemiştir. Varlık ve yükümlülüklerin ölçümünde herhangi bir yöntemin belirlenmediği durumda maliyet bedeli kullanılmaktadır⁶⁰.

Bölüm 7 Hasılatı göre Farklı nitelikteki mal ve hizmetlerin takası durumunda hasılat ortaya çıkmaktadır. Bu takasa konu olan mal ve hizmetin ölçümünde gerçeğe uygun değer esas alınır⁶¹. Standardın 8. Bölümü stoklarda kıymetli madenlerin raporlamasında gerçeğe uygun değer yönteminin kullanılacağını belirtmiştir⁶². Standarda göre canlı varlıkların değerlendirilmesinde maliyet bedeli ya da satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer yöntemleri kullanılır. Canlı varlıkların gerçeğe uygun değerlerinin tespitinde kullanıcılara mevcut duruma göre iki yol sunulmuştur: 1) Ürünün konu olduğu aktif bir piyasanın bulunması halinde fiyat bu piyasa esas alınarak belirlenebilir.

55 KGK, 2017, 103 – 104.

56 KGK, 2017, 108.

57 KGK, 2017, 110.

58 KGK, 2017, 137 – 138.

59 KGK, 2019a, 3.

60 KGK, 2019a, 2.

61 KGK, 2019a, 27.

62 KGK, 2019a, 34 – 36.

2) Aktif bir piyasanın bulunmaması durumunda şu yöntemlerden biri kullanılabilir: a) Yakın tarihte gerçekleşen bir işlem fiyatı b) Benzer varlıkların piyasa fiyatı (farklılıkların düzeltilmesi şartıyla). c) İlgili sektöre ilişkin ölçütler (meyven ağırlığı, bahçe değerinin yüz ölçümü, etin kilosu vb.)⁶³.

Standardın 10. Başlığı Finansal Araçlar ve Özkaynaklar'dır. Bu başlığa göre Ticari ve diğer borç ile alacaklar gerçeğe uygun değer ile değerlendirilmektedir. Finansal araçların işlem fiyatı bu varlıkların gerçeğe uygun değeridir. Özkaynak araçlarındaki yatırımların değerlendirilmesinde seçilen yöntem gerçeğe uygun değer yöntemidir. Ayrıca Kâr dağıtımına konu olan nakit dışı varlıklar gerçeğe uygun değerleri ile raporlanır⁶⁴. KÜMİ FRS'ye göre maddi duran varlıkların değerlendirilmesinde Maliyet bedeli veya yeniden değerlendirme yöntemi (Gerçeğe uygun değer – birikmiş değer düşüklüğü zararları – birikmiş amortisman) tercih edilebilir⁶⁵. Bölüm 13 Kiralamalar'da gerçeğe uygun değer kullanımı şu şekildedir: Finansal kiralamaya konu varlık ve kiralamaya ilişkin yükümlülük kiracı tarafca eğer kira ödemelerinin bugünkü değerinden daha düşük bir bedeldeyse gerçeğe uygun değer ile değerlendirilir. Aksi durumda bugünkü değer kullanılır. Kira konusu varlık, kiraya veren tarafından gerçeğe uygun değer ve başlangıçtaki maliyetler toplamı olarak alacak kaydedilir.⁶⁶ Bölüm 14 Devlet Teşvikleri'ne göre herhangi bir performans şartı gerektirmeyen devlet teşviklerinin kâr ve zarara yansıtılacağı düzenlenmiştir. Performans şartı gerektiren teşvikler ise ilgili şart gerçekleşene kadar gelir/ gider tahakkuklarında izlenir. Devlet teşvikleri gerçeğe uygun değer ile raporlanır⁶⁷. KÜMİ FRS'de değer düşüklüğü satış maliyetleri düşülen gerçeğe uygun değeri ile varlığın defter değeri karşılaştırılarak incelenir. Bir varlık için ödenen vergi ve benzeri tutarlar, taşıma, sigorta gibi maliyetler, varlığa ilişkin bir kısıtlamanın kaldırılması gibi maliyetler satış maliyetlerini oluşturmaktadır⁶⁸. Yukarıdaki düzenlemelerin dışında iş birleşmelerinin, gerçeğe uygun değer yönteminin kullanıldığı BOBİ FRS Bölüm 21'e göre raporlanacağı düzenlenmiştir.

6. Faizsiz Finans Muhasebe Standartlarında Gerçeğe Uygun Değer Uygulaması

İnançları gereği finansman süreçlerinde yer almayan kişi ve kurumları finansman sistemine dahil etmek amacıyla özellikle dini kaynakları temel alan bir İslami finansman modeli ortaya çıkmıştır⁶⁹. İslami finansman modeli özetle faaliyetlerinde faiz unsurunu bulundurmuyarak, kâr ve zarara katılım ile ortaklık esasını benimsemektedir. İslami Finans Kuruluşları Muhasebe ve Denetim Kuruluşu, faizsiz finansman süreçlerinin finansal raporlamasında kullanılmak üzere Faizsiz Finans Muhasebe Standartları'nı oluşturmuştur. Bu standartlar genel muhasebe ilkeleri ve uluslararası finansal raporlama standartlarının dışında fıkıh tabanlı ilke ve kurallara da uygunluk taşımaktadır. Türkiye'de faaliyet gösteren faizsiz finans kuruluşlarının finansal raporlama süreçlerinde kullanılmak amacıyla

63 KGK, 2019a, 39 – 40.

64 KGK, 2019a, 43 – 51.

65 KGK, 2019a, 53.

66 KGK, 2019a, 63 – 66.

67 KGK, 2019a, 68.

68 KGK, 2019a, 70 – 72.

69 Özdemir, M. (2019). Katılım Bankaları ve İslami Mikrofinans: Türkiye'deki Mevcut Durum ve Öneriler. Journal of BRSA Banking and Financial Markets, 13(2): 122.

bu standartlar Türkçeye tercüme edilerek 01.01.2020 ve sonraki hesap dönemlerinde ihtiyari olarak kullanılmak üzere yayımlanmıştır. Kavramsal Çerçeve, gerçeğe uygun değeri, değerlendirme tarihinde istekli bir alıcı ve satıcının bir varlığın elde edilmesi veya bir yükümlülüğün yerine getirilmesi için ödediği/ aldığı nakit ve nakit benzeri varlığın tahmini değeri olarak tanımlamıştır. Gerçeğe uygun değerın hesaplanabilmesi için üretilen bilginin güvenilir, ihtiyaca uygun ve anlaşılabilir olması gerekmektedir. Uygulanabilirlik ve bilgilerin makul seviyede doğrulanabilir olması gerçeğe uygun değer uygulaması için önem taşımaktadır.⁷⁰

Gerçeğe uygun değer yönteminin benimsendiği ilk standart, Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 3 “Mudarebe Finansmanı”dır. Mudarebe, faizsiz finans kuruluşlarınca sunulan ve ortaklığa dayalı bir finansman aracıdır. Emek sermaye ortaklığı olarak da bilinen mudarebe finansmanı sürecinde taraflardan biri ortaklığa sermaye unsurunu koyarken diğer taraf emek ve uzmanlığı ile ortaklığa katılmaktadır. Ortaklık faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan kâr taraflar arasında paylaşılırken zarar sermaye koyan tarafça karşılanacaktır⁷¹. Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 3’e göre mudarebe sermayesine konan parasal olmayan unsurlar gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilmelidir⁷². Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 4 “Müşareke”, müşareke sözleşmelerinin finansal raporlama süreçlerini düzenlemiştir. Ortaklığa dayalı bir diğer finansman yöntemi ise müşarekedir. Mudarebeye benzer bir finansman yöntemi olan müşareke ortaklığı, ortaklığın taraflarından birinin sermaye diğer tarafın ise sermaye ile birlikte emek ve uzmanlığını koyduğu bir finansman yöntemidir⁷³. Standart, mudarebe sözleşmelerine benzer şekilde müşareke sermayesine konan ve parasal olmayan varlıkların gerçeğe uygun değer ile düzenleneceğini vurgulamıştır. Faizsiz finans kuruluşunun müşareke sözleşmesindeki paylarını parça parça devrettiği sözleşme tipi ise azalan müşarekedir. Standart, faizsiz finans kuruluşunun pay satışını gerçeğe uygun değer üzerinden gerçekleştireceğini düzenlemiştir⁷⁴.

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 7, selem sözleşmelerinin finansal raporlama süreçlerini düzenlenmiştir. Selem, bir malın ileride teslim alınmak üzere peşin ödeme ile satın alındığı bir satış işlemidir. Selem sözleşmeleri farklı mal grupları üzerinde gerçekleşse de genel olarak tarım ürünleri selem sözleşmelerinin konusu olmaktadır. Standart selem sermayesinin nakit dışı unsurlarla sağlanması durumunda sermayenin gerçeğe uygun değer ile değerlendirileceğini düzenlemiştir. Ayrıca selem konusu malın tesliminde malın piyasa değerinden (piyasa değeri ölçülemiyorsa gerçeğe uygun değer) düşük olması durumunda aradaki fark kâr/ zarara kaydedilir⁷⁵. Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 8 “İcare” sözleşmelerinin finansal raporlama süreçlerini düzenlemektedir. İcare sözleşmeleri, kiralama işlemlerinin fihhi ilkelerle uyumlaştırılmış halidir. Bu standartta gerçeğe uygun değer yöntemine kiralama konusu varlıkta meydana gelecek değer düşüklüğünün belirlenmesi

70 KGK (2019). Faizsiz Finans Kuruluşlarının Finansal Raporlamasına İlişkin Kavramsal Çerçeve, <https://kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 17.10.2020)

71 Bacha, O. I. (1995). Conventional versus Mudharabah Financing: An Agency Cost Perspective, *Journal of Islamic Economics*, 4(1-2): 36.

72 KGK, (2019). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 3 Mudarebe. <https://kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 13.10.2020)

73 Shafiai, M. H. M., Moi, M. R. (2015). Fitting Islamic Financial Contracts in Developing Agricultural Land, *Global Journal Al-Thaqafah*, 5(1), 43-49.

74 KGK (2019). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 4 Müşareke, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 3.10.2020)

75 KGK (2019). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 7 Selem ve Alt Selem, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 14.10.2020)

amacıyla kullanılmaktadır. Sözleşme sonunda kiralama konusu varlığın mülkiyetinin kiracı tarafa geçtiği icare sözleşmelerinde, kiralama konusu varlığın yasal mülkiyeti kiracı tarafa geçmeden önce kiracının varlığı satın almak için katlanacağı bedel ile varlığın gerçeğe uygun değeri karşılaştırılır. Eğer kira ödemeleri varlığın gerçeğe uygun değeri aşıyorsa bu fark kiraya veren tarafın yükümlülüğü olarak raporlanır⁷⁶.

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 24 “İştiraklerdeki Yatırımlar, Faizsiz Finans Kurumunun İştirak Yatırımlarını İlk Raporlamada Maliyet Bedeli ile Sonraki Dönem Raporlamalarında” ise kâr ve zarar düzeltmeleri yapılarak defter değeri ile kaydedilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bireysel finansal tablolarda iştirak yatırımları maliyet bedeli ya da gerçeğe uygun değerden biri ile raporlanır⁷⁷. Faizsiz Finans Muhasebe Standartları’nda gerçeğe uygun değer yöntemine atıf verilen standartlardan biri de Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 26 “Gayrimenkul Yatırımları”dır. Standarda göre gayrimenkul yatırımları ilk ölçümde maliyet bedeli ile değerlendirilir. Sonraki ölçümde ise kullanım amaçlı elde tutulan gayrimenkuller gerçeğe uygun değer yöntemi ile değerlendirilir. Etkin bir piyasanın ya da karşılaştırma olanağı olan bir işlemin bulunmaması durumunda işletme maliyet bedeli yöntemini kullanır. Faizsiz finans kuruluşu gayrimenkulü satış amaçlı olarak elde tuttuğunda, gayrimenkul yatırımı “Satış Amaçlı Elde Tutulan Gayrimenkule Yapılan Yatırım” niteliğinde yeniden sınıflandırılır. Sınıflandırma gerçekleşikten sonra amortisman ayırma işlemi sonlandırılır. Sınıflandırılan gayrimenkulün değerlendirilmesi için defter değeri ile gerçeğe uygun değeri (satış maliyetleri çıkarılmış) karşılaştırılır. Bu iki yöntemden düşük olan kullanılır. Gerçeğe uygun değer ile değerlendirilen gayrimenkul yatırımları satış amaçlı elde tutulduğunda gerçeğe uygun değer ile takip edilmeye devam edilir⁷⁸. Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 27 “Yatırım Hesapları”, faizsiz finans kuruluşunun yatırım hesabını gerçeğe uygun değeri üzerinden finansal tablolarına alacağını düzenlemiştir⁷⁹. Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 30, bir varlıkta meydana gelen değer düşüklüğünü geri kazanılabilir değerler defter değerinden düşük olması olarak açıklanmaktadır. Geri kazanılabilir değer hesaplanırken satış maliyetleri düşülen gerçeğe uygun değer kullanılır. Bu değer ile kullanım değeri karşılaştırılır ve yüksek olan unsur geri kazanılabilir değer olarak kabul edilir.⁸⁰

Faizsiz finans kuruluşlarının sukuk ve benzeri araçlara yapılan yatırımların raporlanması süreci Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 33 ile düzenlenmiştir. Standart, faizsiz finansman sağlayan kuruluşların yatırımlarının özkaynak araçları, parasal ve parasal olmayan borçlanma araçları ve diğer yatırım araçları olarak sınıflanabileceğini düzenlemiştir. Bu araçlar ilk kez raporlandığında gerçeğe uygun değerleri ile değerlendirilir. Sonraki ölçümde ise ifta edilmiş maliyet yöntemine göre izlenen yatırımlardaki değişimler kâr/ zarara yansıtılırken diğer yöntemlere göre takip edilen

76 KGK (2019). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 8 İcâre ve İcâre Müntehiye Bittemlik, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 14.10.2020)

77 KGK (2019). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 24 İştiraklerdeki Yatırımlar, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 15.10.2020)

78 KGK (2019). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 26 Gayrimenkul Yatırımları, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 15.10.2020)

79 KGK (2019). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 27 Yatırım Hesapları, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 16.10.2020)

80 KGK (2019). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 30 Değer Düşüklüğü, Kredi Zararları ve Ekonomik Açından Dezavantajlı Taahhütler, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 16.10.2020)

yatırımlar gerçeğe uygun değer ile değerlendirir⁸¹. Bir varlık ya da projenin mülkiyetini temsil eden finansal araçlar sukuk olarak adlandırılmaktadır. Bir projenin gerçekleştirilmesi ya da bir varlığın satın alınması amacıyla sukuk ihraç edilir. Varlığın kira ya da satış geliri ile projeden elde edilen gelir sukuk sahipleri ile paylaşılır.⁸² Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 34 ile sukuk sahiplerinin finansal raporlama süreçlerine ilişkin ilkeler belirlenmiştir. Standart, sukuku işe dayalı olan sukuk ve işe dayalı olmayan sukuk olmak üzere ikiye ayırmıştır. “İşe dayalı Sukuk, dayanağı bir faizsiz finans ve yatırım, alım satım, hizmet ya da benzer faaliyetten ya da bunların bileşiminden oluşan bir iş olan Sukuk aracını temsil eder”. Geri kalan diğer sukuklar ise işe dayalı olmayan sukuklardır. İşe dayalı sukuklardaki tüm unsurlar varlıkların türüne göre ilgili faizsiz finans muhasebe standartlarına uygun olarak Finansal Durum Tablosu ile Gelir Tablosu’nda takip edilir. İşe dayalı olmayan sukuklar ilk kez finansal tablolara alınırken maliyet bedeli ile değerlendirilir. Sonraki ölçümde ise gerçeğe uygun değer yöntemi kullanılır. Gerçeğe uygun değer belirlenemediği durumlarda maliyet bedeli ya da itfa edilmiş maliyet üzerinden ölçülen defter değeri yöntemleri kullanılır⁸³.

7. Standartların Gerçeğe Uygun Değer Uygulamaları Açısından Karşılaştırılması

Çalışmaya konu olan tüm standartlarda düzenlenen gerçeğe uygun değer uygulaması Tablo 4’de özetlenmiştir. Tabloda yan yana olan standartlar birbirinin karşılığı değildir. Tabloda Türkiye’de uygulanan finansal raporlama standartlarında gerçeğe uygun değer yöntemine atıf veren standartlar standart numarası sırasına uygun şekilde gösterilmiştir.

Tablo 4: Gerçeğe Uygun Değer Uygulamalarına Yer Veren Standartlar

TFRS/ TMS	BOBİ FRS	KÜMİ FRS	Faizsiz Finans Muhasebe Standartları (FFMS)
TFRS 2	Bölüm 5	Bölüm 7	FFMS 3
TFRS 3	Bölüm 6	Bölüm 8	FFMS 4
TFRS 5	Bölüm 7	Bölüm 9	FFMS 7
TFRS 9	Bölüm 9	Bölüm 10	FFMS 8
TMS 20	Bölüm 10	Bölüm 11	FFMS 24
TMS 26	Bölüm 12	Bölüm 13	FFMS 26
TFRS 15	Bölüm 13	Bölüm 14	FFMS 27
TFRS 16	Bölüm 14	Bölüm 16	FFMS 30
TMS 16	Bölüm 15	Bölüm 19	FFMS 33
TMS 27	Bölüm 16		FFMS 34
TMS 38	Bölüm 18		
TMS 36	Bölüm 21		
TMS 40			
TMS 41			

81 KGK (2019). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 33 Sukuk, Pay ve Benzeri Araçlara Yapılan Yatırımlar, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 17.10.2020)

82 Afshar, T. A. (2013). Compare and Contrast Sukuk (Islamic Bonds) with Conventional Bonds, Are They Compatible?, *Journal of Global Business Management*, 9(1): 45.

83 KGK (2019). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 34 Sukuk Sahipleri İçin Finansal Raporlama, <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 17.10.2020)

Standartlara göre gerçeğe uygun değer uygulaması incelendiğinde KÜMİ FRS, TFRS/TMS, ve BOBİ FRS standartlarında tarımsal faaliyetlerin değerlendirilmesinde gerçeğe uygun değer yöntemine yer verildiği görülmüştür. TFRS/ TMS’de ilk ölçümde satış maliyetleri düşürülen gerçeğe uygun değer kullanılırken ikinci ölçümde bu yöntem alternatif olarak maliyet bedeli de düzenlenmiştir. BOBİ FRS’de maliyet yöntemi ve satış maliyetleri düşürülen gerçeğe uygun değer alternatifli olarak sunulmuştur. KÜMİ FRS tarımsal varlıkların değerlendirilmesi sürecinde BOBİ FRS’ye benzer düzenlemelere sahiptir. TFRS/ TMS yatırım amaçlı gayrimenkullerin sonraki ölçümünde gerçeğe uygun değere yer vermiştir. BOBİ FRS ve Faizsiz Finans Muhasebe Standartları da yatırım amaçlı gayrimenkullerin değerlendirilmesinde TFRS/ TMS’ye benzer düzenlemeleri barındırmaktadır. TFRS/ TMS’ye göre nakit dışı devlet teşvikleri gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülecektir. BOBİ FRS ve KÜMİ FRS’ye göre devlet teşviğine konu varlıklar gerçeğe uygun değer ile değerlendirilmektedir. TFRS/ TMS maddi duran varlıkların değerlendirilmesinde sonraki ölçümde gerçeğe uygun değer alternatif yöntemlerden biri olarak sunulurken BOBİ FRS ve KÜMİ FRS’de maliyet bedeli ya da gerçeğe uygun değer yöntemini alternatifli olarak sunulmuştur. Maddi olmayan duran varlıkların değerlendirilmesi konusunda TFRS/ TMS ve BOBİ FRS düzenlemeler gerçekleştirmiştir. TFRS/ TMS maddi duran varlıkların değerlendirilmesinde önerilen yeniden değerlendirme modeli sürecinde gerçeğe uygun değer uygulanırken BOBİ FRS’de takas işleminde bu yöntem atıfta bulunulmuştur. Faizsiz Finans Muhasebe Standartları dışındaki tüm standartlarda kiralama işleminde gerçeğe uygun değer raporlama sürecinde bir ölçüm unsuru iken Faizsiz Finans Muhasebe Standartları gerçeğe uygun değeri kiracı ile kiralayan arasında malın devri esnasında değer düşüklüğünün incelenmesi amacıyla kullanılmaktadır. KÜMİ FRS, TFRS/TMS, ve BOBİ FRS’ye göre iş birleşmelerindeki edinilen unsurlar gerçeğe uygun değerleri ile değerlendirilmektedir. Çalışmaya konu tüm standartlar varlıklarda değer düşüklüğü ile finansal araçlar ve özkaynaklarda gerçeğe uygun değer kullanımını benzer şekilde ele almıştır. KÜMİ FRS, TFRS/TMS, ve BOBİ FRS nakit dışı unsurlarla elde edilecek hasılatın gerçeğe uygun değer ile değerlendirileceğini düzenlemiştir.

BOBİ FRS ve KÜMİ FRS hazırlanırken uluslararası finansal raporlama standartlarından faydalandığı için ilk üç standart grubu benzer başlık ve uygulamalara sahiptir. Faizsiz Finans Muhasebe Standartları ise faizsiz finans kuruluşları için fıkıh tabanlı ilkeler de göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Bu sebeple Faizsiz Finans Muhasebe Standartları, diğer standartlardan farklı bir yapıya sahiptir. Ancak çalışmaya konu tüm standartların gerçeğe uygun değer uygulamalarında ortak noktalar bulunmaktadır. Tarımsal faaliyetler, duran varlıklar devlet teşvikleri, finansal araçlar ve özkaynaklar, kiralamalar, yatırım amaçlı gayrimenkul ve varlıklarda değer düşüklüğünün raporlama süreçlerinde gerçeğe uygun değer uygulamasına yer verilmiştir. TFRS/ TMS’de gerçeğe uygun değer uygulamasına diğer standartlara göre daha kapsamlı bir şekilde yer verilirken değerlendirme seçiminde özellikle sonraki raporlamada kullanıcılara esneklik sunulmuştur. BOBİ FRS ve KÜMİ FRS gerçeğe uygun değer uygulaması açısından bire bir aynıdır. Yalnızca KÜMİ FRS’nin daha dar bir kapsama sahip olması sebebiyle gayrimenkul yatırımları ve iştiraklerdeki yatırımlar için ayrı bir standarda yer vermemiştir.

8. Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü

İncelenen standartlarda gerçeğe uygun değer ölçümüne ilişkin yol gösterici düzenlemeler olsa da bu konuda kapsamlı bir standart yalnızca Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nda bulunmaktadır. Bu standart TFRS 13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü'dür. Bu standart ile gerçeğe uygun değer ölçümüne ilişkin standart uygulamalar belirlenmiştir⁸⁴. Standart, gerçeğe uygun değer yöntemi ile bir varlık/ varlık grubu ve borç/ borç grubunun ölçülebileceğini vurgulamıştır. Standartta göre gerçeğe uygun değer ölçümü sürecinde bir varlık ya da borcun el değiştirdiği durumda ortaya çıkacak olan tutar varsayım olarak belirlenir. Burada önemli olan nokta o varlık ve borca ilişkin ölçümün hangi piyasa esas alınarak yapılacağıdır. Standart, varlık ve borçlara ilişkin ölçümün o varlık ve borçların yer aldığı asıl piyasada eğer asıl piyasa mevcut değilse en avantajlı piyasa adı verilen, varlık ve borcun yer aldığı varsayılan alternatif bir piyasada gerçekleştirilebileceğini belirtmiştir. Tüm bu açıklamaları özetlemek gerekirse standart bir gerçeğe uygun değer hesaplaması için piyasa katılımcıları, varlık/ borç ve varlığın/borcun yer aldığı bir piyasa unsurlarının bulunması gerektiğini vurgulamıştır⁸⁵. Standartta göre, finansal olmayan varlıkların gerçeğe uygun değerlendirme sürecinde bu varlıkların; fiziksel özellikleri, bu varlıklara ilişkin yasal düzenlemeler ve varlığın ürettiği gelir ile nakit akışı dikkate alınır. İşletme finansal varlıklarını ise eğer mevcutsa kotasyon fiyatıyla, aktif bir kotasyon fiyatı mevcut değilse benzer işlemlerdeki fiyata göre değerler⁸⁶.

İşletme, gerçeğe uygun değer hesaplamasında değerlendirme sürecindeki riskleri bertaraf etmek ve değerlemenin etkinliğini sağlayabilmek için çeşitli değerlendirme yöntemleri kullanabilir. Standart bu yöntemleri maliyet yaklaşımı, piyasa yaklaşımı ve gelir yaklaşımı olarak üçe ayırmıştır. Maliyet yaklaşımında ortaya çıkan fiyat, bir varlığın yenilenmesi amacıyla katlanılan maliyettir. Daha çok maddi duran varlıkların gerçeğe uygun değerlemesinde kullanılan yöntemdeki temel mantık bir piyasa katılımcısının bir varlığa o varlığın yenileme maliyetinden daha yüksek bir fiyat ödemeyeceği varsayımdır. Piyasa yaklaşımında bir varlık ya da borcun değeri piyasadaki benzer varlık ve borcun değerine göre hesaplanmaktadır. Bu yöntemde karşılaştırılabilir piyasa fiyatlarına ilişkin çarpanlar kullanılabilir. Son yöntem olan gelir yaklaşımında gelecekteki gelir ya da giderler iskonto edilerek değerlendirme gününe ilişkin tek bir tutara dönüştürülür. Bu yöntemde gelecekteki beklentiler önem taşımaktadır. Piyasa koşulları değiştiğinde, değerlendirme sürecine yönelik yeni bilgiler elde edildiğinde, yeni piyasa koşulları oluştuğunda ve yeni değerlendirme yöntemleri ortaya çıktığında gerçeğe uygun değer süreci değiştirilebilir⁸⁷. Standart, gerçeğe uygun değer ölçümü sürecinin etkinliğini arttırmak adına bu süreçte kullanılan girdileri kendi içinde hiyerarşik bir düzene koymuştur. Bu hiyerarşide kullanılan girdiler kendi içinde üç seviyeye ayrılmaktadır. Seviye 1 varlık ve borçların piyasada bu varlık ve borçlara özdeş olan unsurlara göre belirlenen kotasyon fiyatlarına yönelik bilgilerdir. En güvenilen girdiler seviye 1 girdileridir. Seviye 2 girdiler ilgili varlık ve borca ilişkin benzer piyasa ve koşullardaki gözlemlenebilir bilgilerdir. Seviye 3 bilgileri ise gözlemlenemeyen bilgilerdir⁸⁸.

84 KGK (2012). Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü, <https://www.kgk.gov.tr>, (13.10.2020)

85 KGK, 2012, 3 – 4.

86 KGK, 2012, 4 – 6.

87 KGK, 2012, 11 – 12.

88 KGK, 2012, 14 – 15.

9. Sonuç

Gerçeğe uygun değer ile birlikte değerlendirme sürecine gerek bakış açısı gerekse zamanlama açısından yenilik getirilmiştir. Gerçeğe uygun değer ile varlık/ yükümlülükler raporlama tarihindeki değerleriyle raporlanarak tarihi maliyet yöntemi yerine daha güncel bir raporlama yaklaşımı getirilmiştir. Ayrıca gerçeğe uygun değer kavramı ile değerlendirme süreçlerine piyasanın bakış açısının yansıtılması amaçlanmıştır. Gerçeğe uygun değer kavramı literatür ve uygulayıcılar tarafından ele alınmış ve bu yönteme bazı eleştiriler getirilmiştir. Özellikle yöntemin açıkça düzenlenmemesi ve değerlemenin gerçekleştirileceği piyasanın etkinliği konusundaki sorunlar, gerçeğe uygun değer yöntemine getirilen önemli eleştirilerdir. Bu eksiklikler sebebiyle finansal raporlama süreçlerinde hata ve hileler meydana gelebilir ve etkin bir finansal raporlama gerçekleştirilemeyebilir. Bu sebeple gerçeğe uygun değer ile değerlendirme süreci ve sürecin adımları sınırları net bir şekilde çizilerek açıkça belirlenmelidir.

KGK tarafından Türkçeye tercüme edilen TFRS/TMS standartları ile BOBİ FRS standardında değerlendirme süreçlerinde gerçeğe uygun değer yöntemine yer verilmiştir. Ardından yayımlanmış olan KÜMİ FRS ve Faizsiz Finans Muhasebe Standartları da gerçeğe uygun değer yöntemini değerlendirme ölçütlerinden biri olarak düzenlemiştir. Bu çalışmada gerçeğe uygun değer kavramı bahsedilen dört standart grubu açısından incelenmiştir. Gerçeğe uygun değer kavramının tanımı ve genel ilkeler tüm standartlarda benzer şekilde düzenlenmiştir. Tarımsal faaliyetler, duran varlıklar devlet teşvikleri, finansal araçlar ve özkaynaklar, kiralamalar, yatırım amaçlı gayrimenkul ve varlıklarda değer düşüklüğünün raporlama süreçlerinde gerçeğe uygun değer uygulamasına yer verilmiştir. TFRS/ TMS gerçeğe uygun değer kavramına en çok yer veren standart grubu olmuştur. Ayrıca TFRS/ TMS uygulamada esneklik tanıyarak özellikle sonraki ölçüm dönemlerinde gerçeğe uygun değere alternatif yöntemler sunmuştur. BOBİ FRS ve KÜMİ FRS gerçeğe uygun değer uygulamaları açısından neredeyse bire bir aynı uygulamalara sahiptir. Faizsiz Finans Muhasebe Standartları, ortaklığa dayalı finansman yöntemlerinde parasal olmayan sermaye konması durumunda, selem sermayesi ile finansmanda, icare sözleşmelerinde varlığı mülkiyete geçecek olan varlığın değerlemesinde, bireysel finansal tabloların düzenlenmesinde, gayrimenkul yatırımlarının değerlendirilmesinde, yatırım hesaplarında ve sukuk gibi finansal araçların raporlanmasında gerçeğe uygun değer yöntemini benimsemiştir. Standart grupları arasındaki farklılıklar piyasanın etkinliğini, işletme paydaşlarının işletmelere ilişkin verecekleri kararların kalitesini ve finansal raporlama uygulamalarında bütünlüğün önünde engel teşkil etmektedir. Ayrıca gerçeğe uygun değer uygulaması ve gerçeğe uygun değerlerin ele alınacağı piyasanın özelliklerinin daha net bir şekilde açıklanması uygulama önündeki sorunların düzeltilmesi açısından önem taşımaktadır. Bazı standartlar gerçeğe uygun değer uygulamasında izlenmesi gereken yöntemi açıklarken bu açıklamaları yer vermeyen standartlar da mevcuttur. Gerçeğe uygun değer uygulamasının kötü niyetli ya da yanlış uygulamalarının önüne geçmek adına uygulamaya yönelik yol gösterici düzenlemelerin yapılması şarttır.

Kaynakça

AFSHAR, T. A. (2013). Compare and Contrast Sukuk (Islamic Bonds) with Conventional Bonds, Are They Compatible?, *Journal of Global Business Management*, 9(1): 44-52.

- AKTAŞ, R., Deran, A. (2006). "Fair Value" Karşılığı Olarak Gerçeğe Uygun Değer Kavramı ve Tespit Hiyerarşisi, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8(2): 153-166.
- ARI, M., Yılmaz, R. (2015). Avantaj ve Dezavantajları Açısından Gerçeğe Uygun Değer ile Maliyet Değeri Muhasebesinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Journal of Accounting & Finance, (65): 147 – 160.
- BACHA, O. I. (1995). Conventional versus Mudharabah Financing: An Agency Cost Perspective, Journal of Islamic Economics, 4(1-2): 33-50.
- CAIRNS, D. (2010). The Use of Fair Value in IFRS, Accounting in Europe, 3(1): 5-22.
- CAVLAK, H., Ataman, B. (2017). Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ) İle Tam Set Türkiye Muhasebe ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının (TMS/TFRS) Karşılaştırılması, Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (FESA), 2(3): 153-168.
- CHEN, C., Lo, K., Tsang, D., Zhang, J. (2020). Understanding Accounting Discretion in China: An Analysis of Fair Value Reporting for Investment Property, Journal of Accounting and Public Policy, 39(4): 1 – 19.
- ÇETİNKAYA, N. (2017). Yatırım Amaçlı Gayrimenkullerin Değerlemesinde Gerçeğe Uygun Değer Tespiti ve Türkiye'deki Uygulamaların Değerlendirilmesi, İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi (İKTİSAD), 2(4): 69-83.
- ERKUŞ, H. ve Akcan, A. (2013). Finansal Kriz Gerçeğe Uygun Değer ve Bir Araştırma, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(10): 226 – 241.
- GÖKÇEN, G., Öztürk, E., Güleç, Ö. F. (2018). BOBİ FRS Ve TFRS'nin Finansal Raporlara Etkileri Açısından Karşılaştırılması, Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(2): 437-457.
- GÖKGÖZ, A., Şentürk, F. (2015). Borsa İstanbul'da İşlem Gören Şirketlerin Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü Hiyerarşisinde Kullandıkları Seviye Girdilerinin Tespiti Üzerine Bir Araştırma, Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies, 1(4): 67-80.
- GÜNCE, N. (2018). BOBİ FRS ve TMS/TFRS Arasındaki Farkların Bilanço ve Gelir Tablosu Düzenlenmesi Açısından Karşılaştırılması, Atlas Sosyal Bilimler Dergisi, (4): 23-32.
- HASWELL, S., Evans, E. (2018). Enron, Fair Value Accounting, and Financial Crises: A Concise History, Accounting, Auditing & Accountability Journal, 31(1): 25-50.
- KGK (2019g). Faizsiz Finans Kuruluşlarının Finansal Raporlamasına İlişkin Kavramsal Çerçeve. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 12.10.2020)
- KGK (2005). Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 10.10.2020)
- KGK (2006a). Hisse Bazlı Ödemeler. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 09.10.2020)
- KGK (2006b). Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 09.10.2020)
- KGK (2006c). Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 10.10.2020)
- KGK (2006d). Varlıklarda Değer Düşüklüğü. <https://www.kgk.gov.tr>, TMS_36_2018.pdf, (Erişim Tarihi: 10.10.2020)
- KGK (2007). İşletme Birleşmeleri. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 09.10.2020)
- KGK (2011). Bireysel Finansal Tablolar. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 11.10.2020).
- KGK (2012). Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 13.10.2020)
- KGK (2016). Müşteri Sözleşmesinden Hasılat. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 10.10.2020)
- KGK (2017). Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 03.10.2020)

- KGK (2018a). Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 07.10.2020)
- KGK (2018b). Kiralamalar. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 10.10.2020)
- KGK (2018c). Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 11.10.2020)
- KGK (2019a). Küçük ve Mikro İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı Taslak Metni. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 11.10.2020)
- KGK (2019b). Faizsiz Finans Muhasebe Standartları Kurul Kararı. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 11.10.2020)
- KGK (2019c). Finansal Araçlar. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 09.10.2020)
- KGK (2019d). Tarımsal Faaliyetler. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 10.10.2020)
- KGK (2019e). Maddi Duran Varlıklar. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 10.10.2020)
- KGK (2019f). Maddi Olmayan Duran Varlıklar. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 11.10.2020)
- KGK (2019g). Faizsiz Finans Kuruluşlarının Finansal Raporlamasına İlişkin Kavramsal Çerçeve. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 17.10.2020)
- KGK (2019h). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 3 Mudarebe. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 13.10.2020)
- KGK (2019i). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 4 Müşareke. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 13.10.2020)
- KGK (2019j). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 7 Selem ve Alt Selem. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 14.10.2020)
- KGK (2019k). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 8 İcâre ve İcâre Muntehiye Bittemlik. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 14.10.2020).
- KGK (2019l). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 24 İştiraklerdeki Yatırımlar. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 15.10.2020)
- KGK (2019m). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 26 Gayrimenkul Yatırımları. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 15.10.2020)
- KGK (2019n). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 27 Yatırım Hesapları. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 16.10.2020)
- KGK (2019o). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 30 Değer Düşüklüğü, Kredi Zararları ve Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Taahhütler. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 16.10.2020)
- KGK (2019p). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 33 Sukuk, Pay ve Benzeri Araçlara Yapılan Yatırımlar. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 17.10.2020)
- KGK (2019q). Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 34 Sukuk Sahipleri İçin Finansal Raporlama. <https://www.kgk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 17.10.2020)
- KIYMETLİ ŞEN, İ., Özbirecikli, M. (2020). KÜMİ FRS'nin İş Dünyasına Sağlayabileceği Yararlar: Bobi Frs, Tms/Tfrs ve Mevcut Muhasebe Sistemi ile Mukayeseli Bir İnceleme. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, MODAV 16. Uluslararası Muhasebe Konferansı Özel Sayısı: 1-19.
- OYEWO, B., Emebinah, E., Savage, R. (2020). Challenges in Auditing Fair Value Measurement and Accounting Estimates, *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 18(1): 51 – 57.
- ÖZDEMİR, M. (2019). Katılım Bankaları ve İslami Mikrofinans: Türkiye'deki Mevcut Durum ve Öneriler, *Journal of BRSA Banking & Financial Markets*, 13(2): 121 – 160.
- ÖZTÜRK, E., Gökçen, G., Güleç, Ö. F. (2019). Kümi FRS Seti Taslağı, BOBİ FRS Seti ve Tam Set TMS/TFR'nin Temel Konular Açısından Karşılaştırılması, *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (FESA)*, 4(3): 413-430.

- PAMUKÇU, F. (2011). Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi ve Finansal Tablolara Etkisi, *Mali Çözüm*, (103): 79-95.
- PAOLONI, M., Paolucci, G., & Menicucci, E. (2017). Fair Value Accounting and Earnings Quality (Eq) in Banking Sector: Evidence from Europe, *African Journal of Business Management*, 11(20): 597-607.
- PERČEVIĆ, H., Hladika, M., Valenta, I. (2020). The Analysis of the Appliance of Fair Value Concept in Croatian Companies from Real Sector, *Eurasian Economic Perspectives*. 14(1): 17-29.
- SAÇAN, E. (2014). Türkiye'de Bankacılar Açısından Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesinin Yaşanan Finansal Krizlerdeki Rolü *Mali Çözüm Dergisi/Financial Analysis*, 24(126): 57 – 79.
- SHAFIAI, M. H. M., Moi, M. R. (2015). Fitting Islamic Financial Contracts in Developing Agricultural Land, *Global Journal Al-Thaqafah*, 5(1), 43-49.
- ŞENEL, A. S., Tuncay, M., Önoğlu, Ö., Karılı, C. (2011). Türkiye Muhasebe Standartlarında Yer Alan Bir Değerleme Ölçüsü: Gerçeğe Uygun Değer, *E-Journal of New world Sciences Academy*, 6(1): 48-76.
- TUĞAY, O. (2013). Türkiye Muhasebe Standardı 41'e Göre Canlı Varlıkların Gerçeğe Uygun Değerinin Tespiti ve Muhasebeleştirilmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(8): 148-165.

One of the sources of data for stakeholders dealing with business results is the financial statements of businesses. Thanks to financial statements, businesses provide information about operation results, cash flows, and financial situation. Therefore, financial tables must be reliable, clear, and relevant. As a result of innovative improvements and globalization, the data needs of financial statement users have increased. Financial reporting standards were prepared by different institutions because of the standard reporting language and more information requirements. International Accounting Standards Board publishes standards for create a common reporting application. These standards were translated into Turkish and has begun to be implemented in the financial reporting processes of publicly traded companies since 2005. To ensure uniformity in accounting practices, new financial reporting standards were prepared in Turkey. Therefore, Financial Reporting Standards for Large and Medium Enterprises (BOBI FRS) were published. This standard has been utilizing by businesses which are subject to audit and do not utilize TFRS/TMS. KGK published the Financial Reporting Standard for Small and Micro Enterprises, by following the example of the European Union practices. Besides, Interest-Free Finance Accounting Standards, which was prepared by AAOIFI, was translated to Turkish. Interest-free financial institutions use these standards in their financial reporting processes.

One of the imperative issues within the accounting process is the valuation process. The choice of valuation method can affect the overall outlook and reported operating results. Consequently, valuation process is critical for the effectiveness of the accounting process and a reliable financial information flow. The change in accounting practices also changed the perspective on valuation. It is vital to report the occasions that will influence the valuation process of the company not as it were within the past period but moreover within the current and future periods. Therefore, the fair value method was preferred over the historical cost method in financial reporting standards valuation processes. In this consider, the concept of fair value was inspected the scope of TFRS/TMS, BOBI FRS, KUMI FRS, and Interest-Free Finance Accounting Standards. For this purpose, the definition and employing of the fair value within the measures and contrasts between the guidelines with regard to the fair value approach were talked about. Studies in the domestic literature examined the fair value with financial reporting standards. There are also studies analyzing the opinions of professionals on fair value. In foreign literature, the effect of fair value on financial crises, its effect on financial statements, and deficiencies of the method were analyzed. In this study, the fair value was inspected in all the guidelines, which utilized within the financial reporting in Turkey. Thus, critical commitments were made for researchers and practitioners.

According to TFRS/TMS, fair value is the amount that emerges resulting from paying a debt or transferring an asset between knowledgeable and willing groups in a bargaining environment. The market price of the asset or liability is used to measure the fair value. When a suitable market price cannot be found, the market price can measure with similar item's price. If the price is not reliable, different methods are used appropriately to the process (net present value, option pricing, etc.). According to TFRS/ TMS, in the first measurement of share-based payment transactions, business

combinations, fixed assets held for sale, financial instruments, government incentives, retirement benefit plans, and biological assets fair value is applied. Within the consequent estimation, in expansion to these components, fair value is utilized within the valuation of investment properties, leasing transactions, tangible fixed assets, and intangible fixed assets. Fair value is used in common in all standards about the valuation of Agricultural activities, financial instruments and equity, fixed assets tangible fixed assets, leases, government incentives, impairment of assets, and investment real estates. TFRS/TMS is the standard group that most applies fair value. Besides, by allowing flexibility in TFRS/TMS application, offered alternative methods to fair value in subsequent measurement periods. BOBI FRS and KUMI FRS have almost the same applications in terms of fair value applications. Interest-Free Finance Accounting Standards have fair value method in nonmonetary capital adding during the partnership-based financing methods, financing with Selem capital, in Ijare contracts in the valuation of the asset whose asset will become ownership, the individual financial statements regulation, valuation of real estate investments, investment accounts and Sukuk. Differences between standard groups may affect the efficiency of the market, business stakeholders' decisions, and uniforming of financial reporting processes. Besides, fair value application and the market that fair value is measured should be explained more clearly.